

La trasformazione di Lucio in asino

21 (1) Ad hunc modum transactis voluptarie paucis noctibus quadam die percita Photis ac satis trepida me accurrit indicatque dominam suam, quod nihil etiam tunc in suos amores ceteris artibus promoveret, nocte proxima in avem sese plumaturam atque ad suum cupitum sic devolaturam; (2) proin memet ad rei tantae speculam caute praepararem. (3) Iamque circa primam noctis vigiliam ad illud superius cubiculum suspenso et insono vestigio me perducit ipsa perque rimam ostiorum quampiam iubet arbitrari, quae sic gesta sunt. (4) Iam primum omnibus laciniis se deestit Pamphile et arcula quadam reclusa pyxides plusculas inde depromit, de quis unius operculo remoto atque indidem egesta unguedine diuque palmulis suis adfricta ab imis unguibus sese totam adusque summos capillos perlinit multumque cum lucerna secreto conlocuta membra tremulo succussu quatit. (5) Quis leniter fluctuantibus promicant molles plumulae, crescunt et fortes pinnulae, duratur nasus incurvus, coguntur ungues adunci. (6) Fit bubo Pamphile. Sic edito stridore querulo iam sui periclitabunda paulatim terra resultat, mox in altum sublimata forinsecus totis alis evolat.

22 (1) Et illa quidem magicis suis artibus volens reformatur, at ego nullo decantatus carmine praesentis tantum facti stupore defixus quidvis aliud magis videbar esse quam Lucius. (2) Sic exterminatus animi attonitus in amentiam vigilans somniabar; defrictis adeo diu pupulis an vigilarem scire quaerebam. (3) Tandem denique reversus ad sensum praesentium adrepta manu Photidis et admota meis luminibus: (4) “Patere, oro te”, inquam “dum dictat occasio, magno et singulari me adfectionis tuae fructu perfrui (5) et impertire nobis unctulum indidem per istas tuas pupillas, mea mellitula, tuumque mancipium inremunerabili beneficio sic tibi perpetuo pignera ac iam perface ut meae Veneri Cupido pinnatus adsistam tibi”.

(6) “Ain?” inquit “Vulpinaris, amasio, meque sponte asceam cruribus meis inlidere compellis? Sic inermem vix a lupulis conservo Thessalis; hunc alitem factum ubi quaeram, videbo quando?”

23 (1) “At mihi scelus istud depellant caelites”, inquam “ut ego, quamvis ipsius aquilae sublimis volatibus toto caelo pervius et supremi Iovis certus nuntius vel laetus armiger, tamen non ad meum nidulum post illam pinnarum dignitatem subinde devolem. (2) Adiuro per dulcem istum capilli tui nodulum, quo meum vinxisti spiritum, me nullam aliam meae Photidi malle. (3) Tunc etiam istud meis cogitationibus occurrit, cum semel avem talem perunctus induero, domus omnis procul me vitare debere. Quam pulchro enim quamque festivo matronae perfruentur amatore bubone! (4) Quid quod istas nocturnas aves, cum penetraverint larem quempiam, sollicite prehensas foribus videmus adfigi, ut, quod infaustis volatibus familiae minantur exitium, suis luant cruciatibus? (5) Sed, quod sciscitari paene praeterivi, quo dicto factove rursus exutis pinnulis illis ad meum redibo Lucium?”

(6) “Bono animo es, quod ad huius rei curam pertinet” ait. “Nam mihi domina singula monstravit, quae possunt rursus in facies hominum tales figuras reformare. (7) Nec istud factum putes ulla benivolentia, sed ut ei redeunti medela salubri possem subsistere. (8) Specta denique quam parvis quamque futilibus tanta res procuretur herbusculis: anethi modicum cum lauri foliis immissum rori fontano datur lavacrum et poculum”.

24 (1) Haec identidem adseverans summa cum trepidatione inreperit cubiculum et pyxidem depromit arcula. **(2)** Quam ego amplexus ac deosculatus prius utque mihi prosperis faveret volatibus deprecatus abiectis propere laciniis totis avide manus immersi et haurito plusculo uncto corporis mei membra perfricui. **(3)** Iamque alternis conatibus libratis brachiis in avem similis gestiebam: nec ullae plumulae nec usquam pinnulae, **(4)** sed plane pili mei crassantur in setas et cutis tenella duratur in corium et in extimis palmulis perdito numero toti digiti coguntur in singulas ungulas et de spinae meae termino grandis cauda procedit. **(5)** Iam facies enormis et os prolixum et nares hiantes et labiae pendulae; sic et aures inmodicis horripilant auctibus.

(6) Nec ullum miserae reformationis video solacium, nisi quod mihi iam nequeunti tenere Photidem natura crescebat.

25 (1) Ac dum salutis inopia cuncta corporis mei considerans non avem me sed asinum video, querens de facto Photidis sed iam humano gestu simul et voce privatus, quod solum poteram, postrema deiecta labia umidis tamen oculis oblicum respiciens ad illam tacitus exostulabam. **(2)** Quae ubi primum me talem aspexit, percussit faciem suam manibus infestis et “Occisa sum misera”, clamavit; “me trepidatio simul et festinatio fefellit et pyxidum similitudo decepit. **(3)** Sed bene, quod facilius reformationis huius medela suppeditat. Nam rosis tantum demorsicatis exhibis asinum statimque in meum Lucium postliminio redibis. **(4)** Atque utinam vesperi de more nobis parassem corollas aliquas, ne moram talem patereris vel noctis unius. Sed primo diluculo remedium festinabitur tibi”.

26 (1) Sic illa maerebat. Ego vero quamquam perfectus asinus et pro Lucio iumentum sensum tamen retinebam humanum. **(2)** Diu denique ac multum mecum ipse deliberavi, an nequissimam facinosissimamque illam feminam spissis calcibus feriens et mordicus adpetens necare deberem. **(3)** Sed ab incepto temerario melior me sententia revocavit, ne morte multata Photide salutes mihi suppetias rursus extinguerem. **(4)** Deiecto itaque et quassanti capite ac demussata temporali contumelia durissimo casui meo serviens ad equum illum vectorem meum probissimum in stabulum concedo, ubi alium etiam Milonis quondam hospitis mei asinum stabulantem inveni. **(5)** Atque ego rebar, si quod inesset mutis animalibus tacitum ac naturale sacramentum, agnitione ac miseratione quadam inductum equum illum meum hospitium ac loca lautia mihi praebiturum. **(6)** Sed pro Iuppiter hospitalis et Fidei secreta numina! Praeclarus ille vector meus cum asino capita conferunt in meamque perniciem ilico consentiunt **(7)** et verentes scilicet cibariis suis vix me praesepio videre proximantem: deiectis auribus iam furentes infestis calcibus insecuntur. **(8)** Et abigor quam procul ab ordeo, quod adposueram vesperi meis manibus illi gratissimo famulo.